СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
ЧАСТЬ I. Established 1893. TWO SECTIONS — SECTION I.
Рік LII. Ч. 38. Ню Йорк і Джерзі Сити, субота, 26. лютого 1944. No. 38. New York and Jersey City, Saturday, February 26, 1944. Vol. LII
ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки. ПЯТЬ ЦЕНТІВ за границею Злучених Держав Америки. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237—4-0807 Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS in the United States of America. FIVE CENTS elsewhere.

Відносини між президентом і конгресом вирівнюються

Після резиґнації сенатора Албена В. Барклія із провідника сенатської більшости, зібралися демократичні сенатори на конференцію, на якій переведено основну дискусію з приводу заяви Барклія, а по ній принято одноголосно його резиґнацію і вибрано його, теж одноголосно, „новим лідером" більшости. Негайно після цього Барклі вислав письмо до президента Рузвелта, в якому заявив, що приймає його вияснення, що він не мав наміру образити сенат, а також висловив переконання, „що цей інцидент стане притокою до зближення екзекутивного і законодатного тіла в найбільшій співпраці для викінчення цієї страшної війни в можливо найкоротшому часі".

ЗАВЕТОВАНИЙ ПОДАТКОВИЙ ЗАКОНОПРОЄКТ УХВАЛЕНИЙ НАНОВО

Палата репрезентантів ухвалила кваліфікованою більшістю двох третин голосів податковий закон, що його заветував президент. Голосування виказало 299 голосів за його приняття, а 95 проти; отже є 37 голосів більше від двох третин, потрібних на підставі закону, коли президент заложить своє вето. Щоб проєкт став законом, без підпису президента, потрібно тепер ще двох третин більшости в сенаті, а ця більшість, як звідомляють, запевнена.

ПОЛЬСЬКА ВІДПОВІДЬ ЧОРЧИЛЕВИ.

„Нови Сьвят" з 24. лютого помістив на першій сторні велику статтю п. н. „Ніщо нас не зломить", як відповідь на останню промову британського премієра, в якій він заняв становище в справі польсько-совєтського граничного спору. В статті кажеться, що Чорчил не визнає Атлянтійського Чартеру супроти двох країв: Німеччини і Польщі. Кажеться далі, що Чорчил „скапітулював" перед Сталіном, а теж „скапітулював як провідник Великої Британії, та як один з провідників табору демократії й свободи". Стверджується, що його промова „була великим ударом для польського народу", а в іншій статті взивається американских поляків супроти цеї трагедії до „спокою, розваги і чину".

ЧЕРВОНА АРМІЯ ЗАНЯЛА ДНО И РОГАЧІВ

Московський комунікат говорить про заняття червоною армією міста Дна та про дальший поступ на Псков. На дорозі до Мінська, в Білорусі, занято місто Рогачів.

Берлін подав уже комунікат про евакуацію Вітебська. Москва цеї вістки ще не потвердила.

За совєтськими ґазетами, німці за свого панування в Кривому Розі вбили 17,000 цивільного населення.

ЦЕНТР-ЕВРОПЕО БЮЛЕТЕН ПРО УКРАЇНУ.

Бюлетен Центр-Европео (еспанський) подає, що в американській пресі появилась стаття Вл. Біттнера про зменшення скількости українців в Совєтах. Автор, базуючись на офіційних даних, опублікованих совєтськими статистичними органами, твердить, що в 1935 році скількість українців в СССР виносила 31.2 міліона душ, що означало 21.2% всього населення Совєтів. Москалі становили в той час 52.9% всього населення. Та в році 1939 ця справа представлялась так, що українське населення не тільки що не збільшилось, але ще зменшилось до 28 міліонів, виказуючи лише 16% всього населення, коли скількість москалів зросла до 58% населення Совєтів. Коли приняти, каже автор, під увагу, що натуральний приріст людности мав виносити в Україні коло пів міліона душ річно, то приймемо до заключення, що впродовж 4 років, від 1935 до 1939 року, скількість українців в СССР зменшилась на 5 міліонів душ.

ДЕЩО ПРО ДОНОЩИКІВ.

Ганна Арабська, канадійсько-українська учителька, пише в канадійськім „Українськім Робітнику" про „донощиків" і „зрадницькі траґедії" в історії українського народу. Донощиків, пише вона, можна поділити на дві катеґорії:

„Перші, це ті найгірші, що видають своїх найкращих людей за Юдин гріш, або за почести та гонори від окупаційної влади. Другі ті, що видають на розпняття своїх найкращих людей спричини якогось особистого непорозуміння з провідниками державного руху, або просто з заздрости, що хтось другий, а не вони, веде перед, і т. п. Обидва ці типи донощиків не мають нічого вищого ні дорожчого понад своє „я". В їх розумінню справи, що можуть поліпшити долю міліонів людей їх рідного народу, це справи дуже мізерненькі в порівнанню до їх великого „Я"... Люди з таким необмеженим самолюбством та необмеженою жаждою матеріяльної наживи все і всюди були і є прокляттям для зросту державного духа бездержавних, поневолених народів... Особливо ми українці повинні вміти дивитися на ту справу широко отвореними очима. Наша українська історія повна донощиків на свій український нарід... У таких людей, як наприклад англійці, усякий донос, що для їх держави нешкідливий і немає на цілі підкопати найвищий авторитет, це доказ низькости людської гідности тих, що доносять... Від малої дитини англійці вчать своїх дітей гидитися доносами, що не мають добрих підстав. Такі погані прикмети вбивають вони від раннього віку дитини. Учителі до дитячих доносів ставляться також неприхильно".

Нові американські налети на Німеччину

По однодневій перерві в летничих рейдах американські літаки почали наново налітати на Німеччину великими рейдами зо своїх двох баз: в Англії й Італії. Вдарили вони передовсім по містах Готі й Швайнфурті в Німеччині та по місті Штайері, в Австрії. Ці міста це важні промислові центри.

Американці вилетіли двома групами, котрі офіціяльний комунікат називає найбільшими, які досі висилано. Самої величини докладно не подано, як не подано теж повної суми втрат. Знаємо тільки, що з літаків, які вилетіли з Британії, не вернулося 49 бомбовиків і 10 боєвиків.

Американські літаки середньої величини били по ворожих інсталяціях у Голяндії.

РОЗГАДУЄ МОСКОВСЬКОГО „СФІНКСА"...

Канадійський „Новий Шлях" виходить з цього, що „західний світ часто не розуміє і не розуміє Москви". І тому є „багато навіть дуже розумних і здібних людей", що „дивлячись на радикальні зміни в Совєтах, з переконанням твердять, що Сталін, провідник світового большевизму-комунізму, зреаґнував із ідеї заведення комуністичної системи не тільки в світі, але й в самій своїй державі". Часопис є тої думки, що „хто розуміє большевицьку ідеольоґію, тактику і стратеґію, той не має найменшого сумніву, що Сталін та його співробітники в Совєтах і в решті світу завжди стоять на становищі своєї большевицької ідеольоґії та цілі, а всякі зміни, які вони роблять, є саме на те, щоб скорше, зглядно певніше свою большевицьку ціль у Совєтах і світі дігнати".

НІМЦІ ЗНОВ БОМБАРДУЮТЬ ЛОНДОН

Німці вдарили по Британії з повною летунською силою, на яку їх тільки стати. Розвідні літаки появилися над Лондоном вчасним ранком у четвер, а вночі знову зявилися над містом бомбовики. Був це вже шестий зрядý налет за 5 днів.

ЧУТКИ ПРО РОСІЙСЬКІ УМОВИ ДЛЯ ФІНЛЯНДІЇ

Лондонський кореспондент шведської стокгольмської ґазети „Дагенс Нігетер" доносить, що совєтський уряд пропонує Фінляндії завішення зброї на таких умовах: границя має йти границею зо зими 1940. року; німецькі війська в північній Фінляндії мають бути інтерновані; як Фінляндія захоче, червона армія може вмашерувати до Фінляндії на поміч проти німців; у такому випадку Росія зобовяжеться відкликати війська по закінченню операцій проти німців. Росія не домагається зміни в фінськім уряді і негайної демобілізації фінської армії.

ПРОЦЕСУВАЛИСЬ ШІСТЬ РОКІВ ЗА ЦЕРКВУ.

Американсько-словацький часопис „Братсво" з 24. лютого подає, що найвищий суд стейту Конетикат вирішив остаточно спір за церкву св. Івана Хрестителя в Бріджпорт, Конн. Вірні цеї церкви це виходці з Карпатської України. Церква належала до діецезії еп. В. Такача, а потім перейшла на строну еп. П. Чорнока, голови, як подає ґазета, „незалежної карпаторуської греко-кат. церкви в Північній і Полудневій Америці". Спір зачався в 1932 році, а процес вівся у суді від 1938 року. В тій парохії був о. Чорнок греко-кат. священиком від 1911 р. Спір повстав на тлі боротьби за целібат. Тепер став парохом о. Д. Мачків, наставлений еп. Такачом, що перебрав церкву, школу та інший церковний маєток.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ЧИ СПРАВДІ НЕСПОДІВАНЕ?

Польська преса в Америці репетує на британський уряд за його відкрите „віз і перевіз" у справі советсько-польського спору за границі. Можна сподіватися багацько „фаєрверків" з того приводу на польській іміґрації в Америці... Закидується прецінь уже тепер Британії не менше й не більше, як віроломство, ломання врочистих обіцянок, підписаних договорів.

Говориться очевидно при тому про границі, а не говориться ні словом, що в мові про границі, говориться про територію, а при говоренню про територію говориться тим самим про людей, що на тій території живуть. І власне з того приводу балачки про границі можна би пригадати дещо полякам про врочисті обіцянки, потім не менше врочисто поломані.

Дісталаж була Польща західну Україну від Аліянтів, обіцявши Аліянтам урочисто надати українцям автономію. Цеї автономії Польща ніколи не давала, а противно замісць цього почала проти українців безпощадне переслідування, яке мало на ціли змести українців з їх віковічної землі. І це не є тільки наше пояснювання польської політики: ні, самі поляки й самий польський уряд виразно до такого наміру признавалися.

Колиж іде за саму Британію, тож Британія при кількох нагодах пригадувала полякам, щоб надала українцям автономію. Ще в самий передодень теперішньої війни, бо в 1938 році британська преса дораджувала Польщі піти на зустріч українцям, що хочуть співпраці з Польщею, та надати українцям автономію. У той час поляки підняли були домагання, аби Чехословаччина надала невеликій польській меншині автономію. Лондонський „Таймс" тоді пригадував Польщі на її національні меншини. „Дейлі Гералд" писав при тій нагоді (17. червня 1938 р.): „Польща кричить, щоб мікроскопійній польській меншині в Чехословаччині надати кращі права, але рівночасно рішуче противиться поправі долі одної з її власних меншин, а саме української". „Манчестер Ґардієн" писав широко в статті про меншостеві проблеми в Европі: „Польща заступається за польську меншину в Чехословаччині, алеж коли справу розглянути льоґічно, то як вона може домагатися осібних прав для цеї меншини, коли сама відмовляється рівночасно від надання анальоґічних прав українській меншині у власних межах?"

Чи не можемо собі представити, який сильний арґумент мав би нині британський уряд проти домагань советського уряду за західно-українські землі, якби так польський уряд був виконав ці британські домагання й свої власні обіцянки супроти українців західної України?

ОСЬ ТАК ВИХОВУЮТЬ ПОЛЬСЬКУ СУСПІЛЬНІСТЬ!

Чи буде можна дивуватись, що годі проговорити до польського політичного розуму, коли хтось прочитає в польській ґазеті Кур'єр Польскі з 5. лютого 1944 р., що то виходить в Милвокі, Вис., писанину про те, що була тільки Червона Русь, а ніяких українців в Малопольщі Східній, чи там в Східній Галичині не було? Ствердивши, що це Австрія назвала край Галичиною від міста Галича, пише ця ґазета ось що:

„З віденського міністерського кабінету пущено аґітацію, дуже ворожу полякам. Вжито для цеї нечесної роботи різних платних аґентів, а також студентів і русинських політиків, а теж греко-католицького уніяцького духовенства, що є під юрисдикцією уніяцького митрополита Шептицького. Рівночасно намаганося відтягнути від Росії русинів, що мали обряд релігійний, подібний до російського. Вмовлено в русинів, що властиво вони не є русинами, спорідненими з російськими Велико-Русинами, але є... потомками українців. Вмовлювано в них з проповідальниць, з книжок, періодичних видань та живим словом, що вони є українцями і булиб вже віддавна великим народом, але до цього не допустили два ворожі їм народи: поляки і росіяни. Для цеї цілі вжили аґітатори серед тих штучних українців в Східній Галичині гимну ненависти до росіян і поляків (співаного в марщовім темпі) „Не Пора!"... Отже наказано з Відня, щоб, оскільки можливо, не вживати в слові й письмі виразу „Червона Русь", чи взагалі „Русь", а вживати виразу „Україна", не вживати виразу „русин", але „українець" і ось таким робом повстала в Східній Галичині (або в Малопольщі Східній) штучна Україна і штучні українці... Чиж з цього виходить, що сьогодня ми; поляки на волі, маємо ось те idiотичне прізвище австрійське, накинене русинам і їх прекрасній землі руській, без сенсу повторювати і розповідати світови байки про фіктивних українців і про неіснуючу Україну в Галичині, чи в Малопольщі Східній?"

Навели ми цей ідіотичний документ тому, що він міг появитись серед польського громадянства навіть на вільній американській землі й то навіть Року Божого 1944-го. Як бачимо, то горбатого й могила не випростує. Це наша делікатна відповідь на отсі ідіотичні міркування.

Писака з Милвоки має колеґів, одначе не тільки серед поляків, але й в такій ґазеті як „Новое Русское Слово", що в числі з 7. лютого 1944 дало слово якомусь „галичанинови", що теж протестує проти назви „Україна", а є за назву „Малоросія", або „Мала Русь", що обіймає теж і „Червону Русь". Тільки той писака вже каже, що „назва „Україна" це є польська фабрикація", яка потім була використана „Віднем і Берліном для політичних цілей". Він теж є за те, щоби „викреслити імя „українець" і назву „Україна" з усіх книг і ґеоґрафічних карт".

ЩОБ ПЕРЕСТАЛИ НАЗИВАТИ „РУСИНАМИ".

В числі з 18. лютого польської ґазети „Нови Сьвят" є поміщений довший голос д-ра Антона Рудницького, в якому він звертає увагу польській пресі на те, що ще далі вживає назви „русіні" замісць „украінці". Каже, що всі арґументи, яких стільки виписано в українських наукових виданнях чи ґазетах, чому треба вживати тільки назви „Україна" та „украінці", то — горох у стіну, коли іде про польську пресу. При тому пригадує польську пацифікацію, як і такі давні польські практики, що творили „гуцульський нарід", щось так, як тепер націсти творять в Польщі „нарід ґуралів".

З ПОЛЬСЬКОЇ ПРОПАҐАНДИ.

На внесення конґресмена Томеса С. Ґордона з Ілиной поміщено в додатку Конґресового Рекорду з 15. лютого виїмки з промови Вилиема Булита, бувшого американського амбасадора до Советів і Франції, яку він виголосив знагоди уродин Линколна і Косцюшка, та в якій боронив польський уряд на вигнанню як такий, що „репрезентує польський нарід". Знов на внесення конґресмена Тадея Ф. Васілевского з Висконсин поміщено в Конґресовім Рекорді з 16. лютого три артикули про польсько - советський спір і припинення польської газети в Лондоні п. н. „Вядомосці Польске".

ПАМЯТАЙТЕ ЗА КАРНЕҐІ ГОЛ, В НЕДІЛЮ 5. БЕРЕЗНЯ!

СВІТОВОЇ СЛАВИ УКРАЇНСЬКА ПІЯНІСТКА, ЛЮБКА КОЛЕССА, ПРИБУДЕ З КАНАДИ, ЩОБ ВИСТУПИТИ НА СВЯТІ-КОНЦЕРТІ З НАГОДИ 50-ЛІТТЯ У. Н. СОЮЗУ. ПОДБАЙТЕ ВЧАСНО ЗА ТИКЕТИ! ТАКИ ЗАРАЗ!